

اشتغال با ارزش در

مناطق توسعه نیافته

آیدین زینال‌زاده - کارشناس
اکتشاف وزارت صنعت، معدن و
تجارت

حوزه معدن و فلزات ظرفیت بالایی برای ایفای نقش در توسعه اجتماعی و کاهش فقر، به ویژه در دولت‌هایی که سیاست‌های حمایتی را اجرا کرده‌اند، دارند. در کشورهای که محیطی مساعد برای بهره‌برداری از معدن و سایر کسب و کارهای مرتبط با سرمایه‌گذاری، رشد و پیشرفت آن ایجاد کرده‌اند، شتاب حرکت به سوی اهداف توسعه‌ای هزاره (MDG) بیشتر می‌شود. بدون حضور بخش خصوصی پررونق، پیشرفت‌های قابل توجهی در راستای اهداف توسعه‌ای هزاره وجود نخواهد داشت و تداوم آن نیز غیرممکن خواهد بود.

نقدینگی قابل توجهی در برنامه‌ریزی سرمایه‌گذاری دولتی برای ایجاد توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع محلی در حوزه بهداشت، آموزش، مسکن و زیرساخت‌های حمل‌ونقل اختصاص می‌یابد، اما چنین برنامه‌ریزی‌های دولتی از توفیق مورد انتظار برخوردار نیستند و در مقابل خدمات اجتماعی معدنکاران و سرمایه‌گذاران معدنی، بخش خصوصی سریع‌تر و شایسته‌تر به این اهداف می‌رسد. همه انتظار دارند بهره‌برداران از معدن بتوانند نقش خود را در اثربخشی و ارزش این سرمایه‌گذاری (از جمله اهداف بلندمدت دربراه چنین سرمایه‌گذاری‌هایی) به‌منظور تقویت بلندمدت توسعه جامعه به خوبی نشان دهند.

اثرات توسعه معدن با اشاره به تولید، سرمایه‌گذاری، اشتغال، مالیات و حقوق دولتی و اثرات مستقیم آن بر اقتصاد است. در سال‌های گذشته، تاکید بیشتری روی اثرات توسعه محلی مانند خرید کالا، خدمات محلی، آموزش مهارت‌ها و احداث زیرساخت‌ها شده است درحالی‌که شاخص‌های مهم کمک و مساعدت صنعت معدنکاری، اقتصادهای محلی، منطقه‌ای و ملی را وادار می‌سازد تا با نوع خاصی از تحلیل و نگرش، درک صحیحی از نتایج توسعه جوامع محلی از سوی معدن داشته باشند.

پرسش‌هایی مانند «اثرات فعالیت‌های معدنی در کیفیت معیشت و زندگی چیست؟ قدرت و دیرپایی این اثرات چقدر است؟» به دفعات پرسیده می‌شوند. هدف از این پرسش‌ها کشف نتیجه توسعه معدن و سرمایه‌گذاری مرتبط با آنها در جوامع محلی است. پاسخ به این پرسش‌ها بسیار مشکل است و نیاز به آنالیز بیشتر دارد اما به طور کلی ارتباط و تناسب زیادی با معدنکاری و همچنین جامعه دارد. سخت‌تر از پاسخگویی به این پرسش‌ها رویارویی با تفکر و مطالب غیرواقعی و غیرکارشناسی است که هر از گاهی علیه معدنکاری منتشر می‌شود.

معدنکاران برای اینکه نشان دهند پروژه‌های معدنی‌شان تاثیر توسعه انسانی دارد باید فراتر از پایش ورودی (مانند پایش سرمایه‌گذاری اقتصادی و اجتماعی یا شرح فعالیت‌ها، برنامه‌ها و خروجی آنها) عمل کنند. آنها باید نشان دهند سرمایه‌گذاری آنها برای دستیابی به نتایج استراتژیک در مناطقی فراتر از آنچه نیاز است برای اهداف بزرگتر هماهنگ شده است یا حرکت به سوی اهداف توسعه انسانی برنامه‌ریزی شده که امکان مرتبط کردن آن با بهره‌برداری از معدن نیز وجود دارد. همچنین معدنکاری، میراث بلندمدت مثبت اجتماعی و زیست‌محیطی به جای می‌گذارد.

برای نشان دادن اینکه پروژه‌های معدنی اثر توسعه انسانی در کوتاه‌مدت دارند یا خیر، پایش‌ها علاوه بر ورودی باید روی نتایج نیز متمرکز باشند.

توسعه معدن می‌تواند به توسعه انسانی و اجتماعی طلی ۴ روش اصلی کمک کند. نخست، سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های کسب و کار اصلی می‌تواند طیف وسیعی از اثرات توسعه‌ای، تولید، ایجاد اشتغال و امکان استفاده از توانمندی‌های انسانی ایجاد کند. دوم، ممکن است سرمایه‌گذاری طوری انجام شده باشد که تمرکز دوگانه‌ای روی پیشبرد هر ۲ پروژه معدنی و اجتماعی داشته باشد.

برای نمونه احداث راه و راه‌آهن با بهبودی وضعیت حمل‌ونقل به جامعه نیز کمک می‌کند. سوم، ممکن است پروژه‌های معدنی در طرح‌های اجتماعی و زیست‌محیطی با هدف بهبود نتایج توسعه در مناطقی که سرمایه‌گذاری معدنی در آنها انجام شده نیز سرمایه‌گذاری کنند. چهارم، اگر سهم اقتصاد کلان از اقتصاد (برای نمونه مالیات) به درستی مدیریت شود، کمک گسترده‌تری به توسعه اجتماعی خواهد کرد.

بنابراین پرداختن به اینکه حوزه معدن و صنایع معدنی در کشور فقط منجر به اشتغالزایی ۱۲۰هزار نفری شده و بیان اینکه نباید آسوخاک کشور را فدای معدنکاری کنیم، بحثی از بن باطل است چراکه امروز یکی از دغدغه‌های بزرگ دولت، اشتغالزایی، استقلال و وابستگی نداشتن به عوامل غیر توسعه‌ای است. نکته قابل توجه این است که معدن در دور افتاده و محروم‌ترین نقاط کشور عزیزمان اشتغال ایجاد می‌کند. از طرفی در بحث اقتصاد مقاومتی با شاخصه‌هایی روبه‌رو هستیم که نخستین و برترین آنها تعریفی است که رهبر معظم انقلاب دربارہ این موضوع ارائه فرمودند: «اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تعیین‌کننده رشد و شکوفایی کشور باشد». انطباق معدنکاری و این تعریف را به ذهن شما خواننده عزیز می‌سپارم.

خبر خوش کرباسیان در جلسه هم‌اند

دولت به معادن کوچک،

نقشه‌های جدید اکتشا

کتایون ملکی
نرگس قیصری
mine@smtnews.ir

روز گذشته نشست هم‌اندیشی پیش‌نویس نقشه‌راه معدن و صنایع معدنی در دولت دوازدهم در سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) با حضور مهدی کرباسیان، رئیس هیات عامل ایمیدرو و مدیران معدنی و صنایع معدنی و فعالان بخش خصوصی برگزار شد تا پیشنهادهای خود برای تدوین این نقشه‌راه را ارائه دهند. خبر خوش کرباسیان در جلسه هم‌اندیشی پیش‌نویس نقشه‌راه معدن و صنایع معدنی این بود که دولت به معادن کوچک، تسهیلات ۴ درصدی می‌دهد و نقشه‌های جدید اکتشافی تا پایان این ماه منتشر می‌شود.

استفاده معدن از شانس تاریخی

درخواست کرده‌ایم تا چالش‌ها و پیشنهادهای ما فهرست کنند. جلساتی در این زمینه برگزار شد. به اعتقاد ما برخی از این پیشنهادهای ما توجه به آنکه در زمان بودجه قرار داریم باید به قانون بودجه بروید. برخی دیگر نیز باید درون وزارت صنعت، معدن و تجارت کار شود اما دسته دیگر باید به مجلس شورای اسلامی بروید. استنباط شخصی من این است که همگی باید از این شانس تاریخی استفاده کنیم. رئیس هیات عامل ایمیدرو با بیان اینکه یکی از اتفاقات خوب رخ داده در این مدت، اکتشاف بود اضافه کرد: شروع کار معدن با اکتشاف است. سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) ۲۵۰هزار کیلومترمربع کار اکتشافی را آغاز کرد.

وی با اشاره به سفر هفته گذشته خود به استان سیستان و بلوچستان، تصریح کرد: در استان سیستان و بلوچستان ۳۴هزار کیلومترمربع کار اکتشافی انجام شده است. جالب است که ۱۵هزار کیلومترمربع آن سر مرز است. اکتشاف و حمایت از معادن کوچک و متوسط یکی از اساسی‌ترین مسائل بخش معدن است. کرباسیان با بیان این موضوع ادامه داد: به‌تازگی فعال‌سازی معادن کوچک و متوسط در دستور کار قرار گرفته و قرار است وام‌هایی با بهره ۴درصد برای تولید و فرآوری مواد معدنی این نوع معادن ارائه شود که صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی در این زمینه نقش بسزایی دارد و لازم است از نظر اعتباری تقویت شود.

رئیس هیات عامل ایمیدرو در ادامه با اشاره به ترسیم نقشه‌های دقیق سازمان زمین‌شناسی و لزوم استفاده از اطلاعات تخصصی بیان کرد: نقشه‌هایی با مقیاس یک‌صد هزارم که حاصل سال‌ها تلاش و فعالیت سازمان زمین‌شناسی است، آماده‌شده و پیش‌بینی می‌شود تا انتهای مهر منتشر شود.

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت با بیان اینکه نقشه‌راه معدن و صنایع معدنی در دولت یازدهم، نشان از جایگاه ویژه معدن در توسعه اقتصادی ایران دارد، اظهار کرد: پس از آنکه متن پیش‌نویس نقشه‌راه به تایید وزیر صنعت، معدن و تجارت رسید مرحله نهایی را با حضور رئیس جمهوری انجام خواهیم داد.

۶۷ مورد پیشنهاد و راهکار برای معدن و صنایع معدنی

کرباسیان همچنین در جمع خبرنگاران با تشریح عملکرد این سازمان درباره تدوین پیش‌نویس نقشه راه معدن و صنایع معدنی در دولت دوازدهم گفت: مجلس شورای اسلامی و دولت تاکید ویژه‌ای بر فعال‌شدن معدن و صنایع معدنی و جایگاه آن در اقتصاد مقاومتی و جلوگیری از خام‌فروشی دارد.

وی به تاکید رهبر معظم انقلاب بر اقتصاد مقاومتی اشاره کرد و افزود: بر این اساس وزیر صنعت، معدن و تجارت نیز برای یک نقشه راه ۴ ساله، مسئولیتی را برعهده سازمان

ایمیدرو گذاشتند. ما نیز در سازمان ایمیدرو چالش‌ها و مسائل را بررسی و راهکارها و پیشنهادهای ما در ۶۷ مورد جمع‌بندی کردیم که برخی از آنها مربوط به وزارت صنعت، معدن و تجارت و دولت بوده و برخی نیز به تدوین قانون دارند.

وی با بیان این مطلب افزود: اگر بتوانیم این جمع‌بندی را به نتیجه رسانده و راهکارهای آن را با کمک و حمایت دولت و مجلس به سرانجام برسانیم، چپشی در بخش معدن و صنایع معدنی خواهیم داشت که درنهایت می‌تواند به توسعه کشور منجر شود. خوشبختانه جمع‌بندی درباره ۶۷ مورد را دوباره به تشکیل‌ها و انجمن‌ها و خبرگان این بخش ارائه کردیم تا بازبینی شود و درنهایت نتیجه پایانی را به دولت ارائه خواهیم کرد. وی ادامه داد: پیش‌بینی ما این است که باید از بخش خصوصی در حوزه اکتشاف، معدنکاری، فرآوری، استخراج و درنهایت صنایع معدنی و صادرات حمایت کنیم. زیرا در دنیا از ۲۲۰۰میلیارد دلار تجارت معدن و صنایع معدنی، ۴۲ درصد آن به فولاد بازمی‌گردد و مابقی آن متعلق به مس، آلومینیوم، کرومیت و... است. بنابراین با توجه به معدنی‌بودن ایران و داشتن ذخایر فراوانی از مس، سنگ‌آهن و نیروی خیره، باید از این مزیت در جهت رسیدن به اقتصاد مقاومتی استفاده کنیم.

به گفته کرباسیان همدلی در میان فعالان این صنعت و سیاست دولت برای تقویت بخش خصوصی وجود دارد و باید راهکارهای آن را عملیاتی کرد.

وی همچنین درباره جذب سرمایه‌گذار در ۴ سال پیش‌رو برای بخش معدن گفت: یکی از چالش‌های اصلی در این بخش جذب سرمایه است. بنابراین پیش‌بینی می‌شود ظرفیت لازم برای جذب سرمایه‌گذاری بیش از ۳۰میلیارد دلار در حوزه معدن و صنایع معدنی وجود دارد و امید است با راهکارهایی که به تازگی دولت در پیش گرفته و با تفاهنامه‌هایی که با کره، اتریش، آلمان و ایتالیا داشته‌ایم بتوانیم در جذب سرمایه‌گذار خارجی موفق شویم.

توجه صندوق توسعه ملی به معدن

رئیس هیات عامل سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران همچنین با بیان این مطلب افزود: در کنار موارد یادشده صندوق توسعه ملی نیز باید این بخش را جزو اولویت‌های ویژه قرار دهد. به مجلس شورای اسلامی نیز پیشنهاد می‌کنیم سرمایه صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی را به میزان مناسبی برساند تا بتوانیم ریسک بخش معدن را برای بخش خصوصی و کوچک و متوسط کم کنیم، زیرا بیشتر معادن ایران در مناطق دورافتاده و محروم هستند و اگر یک معدن و صنایع معدنی متوسط در منطقه ایجاد شود منجر به اشتغالزایی خواهد شد.

وی درباره اشتغالزایی بخش معدن و صنایع معدنی که ازسوی بخش خصوصی ایجاد می‌شود نیز گفت: سیاست‌هایی که ازسوی وزیر صنعت، معدن و تجارت در مجلس شورای اسلامی مطرح شد مبنی بر استفاده بیشتر

از تشکیل‌های بخش خصوصی بود. به این ترتیب که آنها را در سیاست‌گذاری‌ها و ابراز چالش‌ها و راهکارها درگیر کنیم، چراکه ما در ایران انجمن‌های معدنی و صنایع معدنی متعدد و قوی داریم و سازمان ایمیدرو نیز در این ۴سال گذشته ارتباط خود را با آنها حفظ کرده و به نظر می‌رسد این ارتباط باید از سمت وزارتخانه نیز تقویت شود.

به گفته کرباسیان، با توجه به تاکید وزیر صنعت، معدن و تجارت، امید است با همکاری بخش‌های مختلف مشکلات یکی پس از دیگری حل شود. زیرا سیاست دولت بر اولویت بخش معدن و صنایع معدنی است. همچنین باید محوریت سرمایه‌گذاری با بخش خصوصی باشد. پیشنهاد ما این است که از اکنون این موضوع اجرایی شود و با مطرح کردن پیشنهادهای نزد وزیر صنعت، معدن و تجارت به بندبند آن پرداخته و بعد از جمع‌بندی آن، برای اجرایی‌کردن آن از مجلس شورای اسلامی برای اصلاح بودجه کمک بخواهیم.

کرباسیان درباره اختصاص تسهیلات ۱/۵ میلیارد دلاری دولت به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط نیز گفت: در مصوبه قانونی، پیش‌بینی شده ۱/۵ میلیارد دلار به صنایع کوچک و معدن اختصاص یابد و از همه تشکیل‌ها و بخش خصوصی خواستیم تا پیشنهادهای خود را مطرح کرده و چالش‌ها را برای استفاده از آن اعلام کنند. اقدام دیگری نیز از سوی ایمیدرو آغاز شده و روز گذشته با دکتر رضوی معاون امور توسعه روستایی کشور در نهاد ریاست جمهوری جلسه‌ای داشتیم که خوشبختانه این حوزه نیز بودجه بسیار مناسبی دارد و قرار بر این شد تا یک کارگروه مشترک دولتی متشکل از ایمیدرو و بخش خصوصی برای فعال کردن معدن در نقاط محروم کشور ایجاد کنیم.

وی افزود: همچنین تصمیم گرفته شد تا از نیروهای بومی در بخش تخصصی استفاده کنیم تا به نتایج مناسبی برسیم. زیرا در بحث اکتشاف ۲۵۰هزار کیلومترمربع آن را ایمیدرو انجام داد که با استفاده از مشاوران محلی و جوان در دستور کار قرار داشت و به نتیجه مثبت نیز رسید. همچنین در هفته گذشته در سفری که به استان سیستان‌وبلوچستان داشتیم ۱۰شرکت مشاور جدید متشکل از نیروهای بومی تحصیلکرده ایجاد شده بود که خود نوعی سرمایه به‌شمار می‌آید. وی افزود: تسهیلاتی که به بخش معدن از محل اعتبار تعیین‌شده در قانون برای دولت در نظر گرفته، با بهره کم است تا کسب‌وکارهای معدنی به‌راحتی بتوانند فعال شوند.

سود تسهیلات بانکی اعطایی از جانب سازمان توسعه روستایی ۴درصد است اما این ۱/۵میلیارد دلار سود بسیار کمی دارد تا همه کسب‌وکارهای معدنی بتوانند به طور مفید از این تسهیلات استفاده کنند. وی با اشاره به زمانبر بودن بازگشت سرمایه در این فعالیت گفت: بر این اساس باید نرخ‌های ترجیحی برای فعالیت در این عرصه در نظر گرفته شود. کرباسیان خاطر نشان کرد: خوشبختانه دولت و مجلس از این موضوع حمایت کرده‌اند و بر این اساس، ابلاغ معافیت از مالیات تولیدات و محصولات معدنی به‌طور کامل مثبت ارزیابی می‌شود.